

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

CZU:

PIROȘCA ALINA

**CONSTITUIREA ȘI ACTIVITATEA PARLAMENTULUI ROMÂNIEI
ÎN ANII 1990-2008**

SPECIALITATEA 611.02. - ISTORIA ROMÂNILOR (PE PERIOADE)

Autoreferatul tezei de doctor în istorie

CHIȘINĂU, 2018

Teza de doctor a fost elaborată în cadrul Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie a Facultății de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova.

Conducător științific:

SOLOMON Constantin, doctor habilitat în politologie, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. **PETRENCU Anatol**, doctor habilitat în istorie, profesor universitar

2. **XENOFONTOV Ion**, doctor în istorie

Componența Consiliului științific specializat:

1. **ENCIU Nicolae, președinte CSS**, doctor habilitat în istorie, conferențiar cercetător

2. **ROTARU Liliana, secretar științific CSS**, doctor în istorie, conferențiar universitar

3. **EREMIA Ion**, doctor habilitat în istorie, profesor universitar

4. **TULUȘ Arthur Viorel**, doctor în istorie, profesor universitar (România)

5. **MORARU Victor**, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, m.c.

6. **TIHONOV Ludmila**, doctor în istorie, conferențiar universitar

7. **POPA Dumitru**, doctor în drept, profesor universitar (România)

Susținerea va avea loc la 14 septembrie, ora 15:00 în ședința Consiliului Științific Specializat D30.611.02-01 din cadrul Universității de Stat din Moldova, MD 2009, Chișinău, str. A. Mateevici, 60, blocul 4, auditoriul 222.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității de Stat din Moldova, la Biblioteca Națională a Republicii Moldova și pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare a Republicii Moldova (<http://cnaa.md>)

Autoreferatul a fost expediat la 10 august 2018.

Secretarul științific al Consiliului științific specializat,
doctor conferențiar

_____ **Rotaru Liliana**

Conducător științific,
Doctor habilitat în politologie, profesor universitar

_____ **Solomon Constantin**

Autor

_____ **Piroșca Alina**

© Piroșca Alina 2018

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Prăbușirea în decembrie 1989 a regimului comunist a însemnat pentru România debutul unor transformări politice, economice și sociale, având toate un numitor comun – democrația. Parlamentul este instituția centrală a unui regim democratic și organismul de exercitare a puterii legislative. Existența și funcționarea acestuia reprezintă o condiție de bază a democrației în România.

Experiența de edificare a unei societăți democratice, care în România a avut propria sa dinamică ne demonstrează că această devenire este marcată de numeroase contradicții și de puternice eforturi întru realizarea scopului propus. Anume această complexitate a și condiționat necesitatea efectuării unei analize temeinice a constituirii și activității Parlamentului României, a fenomenelor politice, a factorilor ce determină desfășurarea proceselor politice. Importanța dimensiunii Parlamentului este reliefată și validată în elaborările științifice ale cercetătorilor din diferite domenii, motiv care imprimă un suport substanțial pentru determinarea rolului și locului Parlamentului în viața politică, în procesele europene și mondiale.

Necesitatea elaborării unei astfel de lucrări este dictată atât de argumentele care se cer invocate pentru aprecierea fenomenelor noi ce au însoțit etapa de tranziție, cât și de pluralitatea de probleme pe care acestea le-au generat în majoritatea țărilor post-comuniste pornite pe calea democrației, inclusiv în România. Procesul de renovare a societății este marcat de crize care afectează sferile vieții sociale, de tensiuni sociale și instabilitate politică. De aceea, problema constituirii și activității Parlamentului României se distinge prin actualitate și relevanță, investigațiile fiind de importanță teoretico-științifică (definirea Parlamentului), aplicativă (susținerea proceselor de reforme democratice, modernizarea funcționării Legislativului) și conceptuală (familiarizarea cu alegerile parlamentare, cu activitatea Parlamentului în domeniul politicii interne și externe și securității internaționale).

Puterea politică devine un subiect de mare atracție atât pentru știința istorică, politică, juridică, dar și pentru practica guvernării. Această pentru că atât știința cât și practica, mai mult decât în alte domenii, nu pot să se rezume numai la descrierea și reflectarea fenomenului, ci, pe fondul unei responsabilități sociale, ele manifestă un deosebit interes pentru a identifica și propune soluții în scopul ameliorării actului de guvernare.

Astăzi, când venirea la putere este foarte tehnologizată, când ea poate fi cucerită nu numai în virtutea meritului sau concurenței cinstite, dar și în baza speculațiilor, cunoașterea vieții politice, a naturii instituțiilor politice, a puterii în general este esențială nu doar pentru cercetător, dar și pentru omul de rând.

Interesul sporit față de problematica instituțiilor politice și, în primul rând, a Parlamentului este dictat și de necesitatea de a concepe și de a explica unele aspecte ale activității Legislativului, ale comportamentului politic în diferite segmente temporare.

Studierea instituției de prim rang a României – Parlamentul este actuală pentru a înțelege rolul pe care acesta îl are în procesul de integrare europeană a României și pentru a analiza în ce măsură instituția reprezintă în continuare un for dedicat dezbaterilor și luării deciziilor în această privință.

Tema de cercetare este actuală și reieșind din faptul că Parlamentul are un rol esențial în evoluția statului de drept, după cum a avut un rol hotărâtor în democratizarea statului. Evoluția democratică a sistemului politic, realizarea în complex a reformelor social-economice, afirmarea tot mai activă a României în relațiile cu alte state ale lumii și cu organismele internaționale presupun o nouă viziune asupra Parlamentului, întrucât instituțiile politice determină imaginea României pe arena internațională.

Multidimensionalitatea reformelor în perioada de tranziție indică la oportunitatea efectuării cercetărilor științifice, care ar fundamenta necesitatea schimbărilor în activitatea Parlamentului, ar analiza eficacitatea transformărilor produse și în această bază ar elabora măsuri, recomandări întru ameliorarea acestei activități.

În această ordine de argumente subliniem că actualitatea investigației noastre este determinată și de necesitatea de a scoate în evidență atât realizările tranziției, cât și erorile comise de cei care guvernează reformele, autorul oferind în același timp sugestii cu privire la corectarea lor, ceea ce ar face ca democrația în România să fie acceptată mai puțin dureros.

Așadar, autorul a intenționat să realizeze o lucrare complexă ce vizează probleme cardinale ale vieții politice și anume constituirea și activitatea Parlamentului României în anii 1990-2008, lucrare care lipsește deocamdată în literatura de specialitate din țară (deși unele aspecte ale temei au fost parțial elucidate de cercetători), fapt ce a și determinat alegerea temei de investigație.

Analiza situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de studiu.

Pentru elucidarea fundamentului științific al lucrării, am avut drept punct de pornire, investigațiile autorilor cărora le aparțin contribuții esențiale în studiul diferitelor aspecte ale fenomenului parlamentarismului în România post-decembristă.

Cercetătorul P. Kopecky interpretează reprezentativitatea parlamentelor din țările fost-comuniste, într-un studiu dedicat evoluției politice a statelor din centrul și estul Europei. [1, p.133-152]. Autorul cercetează originile parlamentarismului și caracteristicile acestuia în fiecare din țările post-comuniste, gradul de reprezentativitate care caracterizează fiecare

parlament în parte, relațiile dintre Legislativ și Executiv, structura internă a fiecărui for legislativ, dar și procedurile specifice după care acestea acționează.

Un alt studiu ce abordează tema instituției Parlamentului, este cel al autorului St. Roper, care realizează o prezentare cronologică a ceea ce a semnat forul legislativ al țării, insistând asupra lipsei de credibilitate a acestuia în anii '90, cauzată de corupție, inactivitate și instabilitate a alianțelor politice și electorale. [2] Sunt comentate obstacolele pe care viața parlamentară post-decembristă le-a întâlnit de-a lungul perioadei de tranziție.

Reprezentarea politică este văzută ca principiu fundamental al democrațiilor moderne în lucrarea autorului F. Millard, „Elections, Parties and Representation in Post-Communist Europe” [3]. Conform opiniilor autorului, reprezentativitatea sub aspect legislativ, este determinată de mai mulți factori, precum: organizarea partidelor politice, selectarea candidaților, modul de prezentare al acestora în fața electoratului, performanța parlamentarilor, interacțiunea dintre aceștia, și mai ales asumarea răspunderii în fața electoratului.

În acest context evidențiem selectiv unele lucrări ale cercetătorilor români, în care tezele, generalizările, concluziile ce se conțin în acestea, constituie punctele de reper în explicarea anumitor aspecte ale constituirii și activității Parlamentului României în perioada post-decembristă.

Remarcăm lucrarea „Renașterea parlamentarismului în România“, ai cărei autori sunt M. Enache și M. Constantinescu [4], care prezintă contextul politic al reapariției unei adevărate adunări legislative în România și factorii care au favorizat-o. Ilustrative în acest sens sunt lucrările unor renumiți cercetători de drept parlamentar ca: I. Muraru, [5] V. Duculescu [6] și C. Călinoiu. [7]

Funcționarea Parlamentului a fost analizată de către Șt. Deaconu și M. Cuc, [8] într-un studiu dedicat în exclusivitate instituției parlamentare. Materialele prezintă noile prevederi regulamentare statuate prin noile Regulamente de funcționare ale celor două Camere, adoptate după alegerile din noiembrie 2000. Acestea, dând curs unor prevederi constituționale, cuprindeau norme ce privesc statutul parlamentarului, organizarea internă a Parlamentului, desfășurarea lucrărilor parlamentare, precum și dispoziții referitoare la controlul parlamentar.

De menționat că în Republica Moldova n-a fost elaborat nici un studiu monografic consacrat acestei probleme. Cu toate acestea, diferite aspecte ce țin de activitatea Parlamentului României și-au găsit elucidare în mai multe studii ale autorilor C. Solomon, A. Piroșca [9], V. Juc, Y. Josanu, I. Rusandu [10] și alții.

Problemele principale înaintate cu titlul de ipoteze sunt:

1. Sistemul electoral, determină, în ultimă instanță modalitatea de selectare a elitelor parlamentare contemporane;
2. Menirea Parlamentului nu se reduce la adoptarea legilor, acesta joacă un rol activ în viața politică, realizează controlul parlamentar care cuprinde activități, organe de stat, acte normative;
3. Diplomația parlamentară este cel mai potrivit și adecvat instrument de realizare a obiectivelor de politică externă și apărare a interesului național.

Scopul și obiectivele tezei rezidă în elaborarea unei viziuni conceptuale cuprinzătoare asupra constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008, în evidențierea particularităților, problemelor, tendințelor și perspectivelor în activitatea Legislativului, precum și în elaborarea anumitor concluzii și, mai ales, a unor recomandări utile întru eficientizarea activității acestuia.

Urmărind activitatea acestui obiectiv de bază, ne-am propus soluționarea următoarelor **sarcini**: realizarea unui studiu istoriografic și documentar al elaborărilor științifice la temă, demers necesar pentru a cunoaște și înțelege adecvat constituirea și activitatea Parlamentului României; definirea reperelor teoretico-metodologice de cercetare a funcționării Legislativului; examinarea legislației electorale ca o bază politico-juridică a constituirii Parlamentului; cercetarea uneia dintre cele mai pronunțate forme de manifestare a democrației pluraliste - alegerile parlamentare; analiza constituirii și evoluției structural-funcționale a Legislativului; abordarea evoluției legislative a Parlamentului și a controlului parlamentar; elucidarea activității Parlamentului în domeniul politicii externe și securității internaționale.

Metodologia cercetării științifice. În cadrul investigației s-a efectuat o abordare metodologică complexă cu caracter interdisciplinar al studiilor bibliografice, istoriografice, conceptual-teoretice și analitico-aplicative. Metodologia a inclus abordări, principii și metode de cercetare a constituirii și activității Parlamentului României și anume: analiza și sinteza, metoda comparativă, content analiza (analiza conținutului documentelor), metoda inducției și deducției, metoda analogiei și altele. Autorul a valorificat principiile de bază ale metodologiei științei istorice ca: principiul științific; principiul libertății academice proprie gândirii democratice; principiul obiectivității; principiul istorismului; principiul umanismului și altele.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării efectuate constă în următoarele: reprezintă primul studiu cuprinzător, interdisciplinar și multidisciplinar asupra constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008; a fost elaborat cadrul conceptual-teoretic pentru realizarea investigațiilor racordat la realitățile noi ale societății românești; se face o evaluare științifică a procesului de democratizare și a activității parlamentare cu scopul

de a conștientiza complexitatea problemelor cu care se confruntă societatea în tranziție și pentru a indica unele modalități de depășire a barierelor în calea democratizării societății și a activității Parlamentului; se face o analiză de sinteză privind evoluția activității Parlamentului României și rolul acestuia în transformările social-economice și politice înregistrate; se evidențiază activitatea Legislativului în domeniul politicii externe și securității naționale; este argumentat faptul că funcționarea normală a societății, respectiv stabilitatea în societate, depind în mare parte de nivelul culturii politice atât a elitei politice, cât și a categoriilor sociale.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul științei istorice constă în elaborarea cadrului conceptual-teoretic de analiză a constituirii și activității Parlamentului României; cercetarea uneia dintre cele mai pronunțate forme de manifestare a democrației – a alegerilor parlamentare; determinarea locului și rolului Parlamentului în elaborarea legislației, a realizării controlului parlamentar, a activității în domeniul politicii externe și a impactului activității acestuia asupra proceselor social-economice și politice din societate, a realizării obiectivelor de politică externă și de securitate internațională.

Semnificația teoretică a cercetărilor efectuate rezidă în abordarea constituirii și activității Parlamentului României, în rezultatele și concluziile obținute în urma conceptualizării fenomenului de agendă din perspectivă teoretică. Abordarea din perspectivă interdisciplinară și pluridisciplinară în plan analitico-epistemologic a conceptelor fundamentale a contribuit la extinderea demersului științific ce vizează Parlamentul României. Astfel, lucrarea poate servi drept model de analiză a constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008.

Valoarea aplicativă a lucrării. Sub aspect aplicativ, această abordare teoretico-științifică și rezultatele obținute contribuie la familiarizarea opiniei publice cu constituirea și activitatea Parlamentului României în anii 1990-2008. Materialele tezei pot fi utilizate de factorii de decizie politică și factorii economici în procesul de activitate și în elaborarea unor strategii de politici care ar permite realizarea obiectivelor de politică internă și externă. Teza completează setul de elaborări științifice consacrate Parlamentului României în perioada de tranziție, asigură factorilor decizionali, din cadrul autorităților puterii de stat, experții din centrele analitice și cercetătorii științifici din instituțiile universitar-academice cu informații pentru fundamentarea și promovarea politicilor de activitate a Parlamentului. Materialele tezei pot servi drept reper pentru elaborări științifice noi în materia subiectelor abordate. Autorul apreciază utilitatea lucrării și prin faptul că atrage atenția asupra unui ansamblu de probleme ce țin de activitatea Legislativului. Rezultatele cercetării pot fi utilizate în calitate de suport la

cursurile universitare „Istoria românilor”, „Istoria politică a României”, „Politica externă a României la etapa contemporană”, în cadrul cursurilor speciale ținute la instituțiile superioare de învățământ din România și Republica Moldova, ele pot fi utile profesorilor, doctoranzilor, studenților, liceenilor, tuturor celor ce se interesează de viața politică în România la etapa contemporană.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere constau în următoarele:

1. Legislația electorală este baza politico-juridică a constituirii Parlamentului;
2. Alegerile parlamentare în condițiile pluripartitismului și pluralismului politic au generat în România apariția unor noi procese și fenomene politice și au contribuit la schimbarea configurației politice a Parlamentului;
3. Activitatea Parlamentului în domeniul politicii externe și relațiilor internaționale facilitează relațiile de cooperare și colaborare dintre România și alte state.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării, concluziile și recomandările au fost expuse în 8 publicații științifice de specialitate publicate în România și Republica Moldova: Piroșca A. Colaborarea interparlamentară dintre România și Republica Moldova (1991-2001). În: Scientific and Technical Bulletin. Arad: Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, 2009, nr.15. p. 98-107; Piroșca A. Mecanismul funcționării Parlamentului României. În: Studia Universitatis. Chișinău: USM, 2010, nr. 10. p. 24-31; Piroșca A. The importance of political culture in post-communist Romania. În: Agora. Arad: Univ. „Aurel Vlaicu”, 2011, nr.1. p. 82-87; Piroșca A. Alegerile parlamentare în România (1990- 2004). În: Convergențe spirituale Iași-Chișinău. Iași: Liga Culturală Română, 2011, nr. 2. p. 74-80; Piroșca A. Parlamentul României și opoziția parlamentara. În: Istorie și Politică, Chișinău: ULIM, 2011, nr. 2, p. 116-122; Piroșca A. Colaborarea și aprofundarea relațiilor interparlamentare. În: Istorie și politică. Chișinău: ULIM, 2012, nr. 2, p. 172-186; Solomon C., Piroșca A. Alegerile parlamentare din Republica Moldova și România. În: MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică) Nr. 3(LVIII), Chișinău, 2012, p.106-128; Solomon C., Piroșca A. Evoluția parlamentarismului în România. În: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice, nr. 3 (172), Chișinău, 2016, p. 52-64.

Aprobarea rezultatelor științifice. Investigația se înscrie în direcțiile de cercetare aprobate în cadrul Universității de Stat din Moldova. Teza a fost elaborată și discutată la Departamentul Istoria Românilor, Universală și Arheologie a Facultății de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova. Concepțiile de bază elaborate pe parcursul investigației au fost expuse în cadrul a 8 conferințe internaționale, printre care menționăm: Piroșca A. Activitatea Parlamentului în contextul aderării României la Uniunea Europeană. În:

Materialele Conferinței Interuniversitare Integrarea europeană și filosofia româna: cazul Al. S. Sturza. Chișinău: USM, mai 2009. p. 192-197; Piroșca A. Alegerile parlamentare din anul 1992 în România. În: Rezumatele comunicărilor Conferinței științifice a masteranzilor și doctoranzilor Cercetare și inovare- perspective de evoluție și integrare europeană. Chișinău: USM, septembrie 2009. p. 33-34; Piroșca A. Sistemul electoral din Romania. În: Rezumatele comunicărilor Conferinței științifice Dezvoltarea cercetării științifice, promovarea și cultivarea creativității și inovării în procesul instruirii academice. Chișinău: USM, mai 2010. p. 58-59; Piroșca Alina. Aspecte ale alegerilor parlamentare în România (1990-2008). În: Materialele Conferinței Internaționale Integrarea europeană și tradițiile românești: de la Al. S. Sturza la Em. Cioran. Chișinău: USM, mai 2011, p. 276-286; Piroșca A. Opoziția în Parlamentul României (2000-2004). În: Rezumatele comunicărilor Conferinței științifice cu participare internațională Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare. Chișinău: USM, septembrie 2011.p. 33-35; Piroșca A. Alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2008 din România. În: Rezumatele comunicărilor Conferinței științifice cu participare internațională Interferențe universitare- integrare prin cercetare și inovare. Chișinău: USM, septembrie 2012, p. 66-68; Solomon C., Piroșca A. Alegerile parlamentare în România. În: Rezumatele comunicărilor Conferinței științifice cu participare internațională Interferențe universitare- integrare prin cercetare și inovare. Chișinău: USM, septembrie 2013, p. 242-245; Solomon C., Piroșca A. Aspecte istoriografice privind constituirea și activitatea Parlamentului României. În: „Impactul politicii externe asupra interesului național. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale”, 15 mai 2015, Chișinău, IRIM, 2015, p. 103-115.

Publicații la tema tezei. Rezultatele cercetării, concluziile și recomandările au fost expuse în 8 lucrări științifice publicate în reviste de specialitate atât în România, cât și în Republica Moldova.

Volumul și structura tezei. Teza este alcătuită din introducere, trei capitole divizate în subcapitole, concluzii generale și recomandări, anexe, declarația privind asumarea răspunderii, CV-ul autorului.

Cuvinte-cheie: România, Parlamentul, alegeri parlamentare, elită politică, putere politică, democrație, control parlamentar, partide politice, diplomație parlamentară, relații interparlamentare.

CONȚINUTUL TEZEI

Teza a fost structurată în baza scopului și obiectivelor propuse spre cercetarea constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008 și este alcătuită din introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie și anexe, adnotări în trei limbi, lista abrevierilor.

În *INTRODUCERE* se argumentează actualitatea și importanța temei investigate, este stabilit scopul și sunt determinate obiectivele cercetării, se motivează gradul și caracterul științific-novator al rezultatelor obținute, problema științifică soluționată precum și importanța teoretică, valoarea aplicativă a lucrării, se indică aprobarea rezultatelor și este prezentat sumarul capitolelor tezei.

Capitolul I, intitulat *ABORDĂRI ISTORIOGRAFICE ȘI TEORETICO-ȘTIINȚIFICE PRIVIND CONSTITUIREA ȘI ACTIVITATEA PARLAMENTULUI ROMÂNIEI*, se axează pe analiza și sinteza istoriografică a viziunilor și abordările cercetărilor din diverse domenii științifice privind constituirea și activitatea Parlamentului, a surselor documentare care ne-au servit drept izvoare importante pentru investigație

În baza analizei istoriografice au fost selectate și sistematizate cele mai relevante concepții și abordări științifice pentru a argumenta necesitatea examinării interdisciplinare și pluridisciplinare a constituirii și activității Legislativului. Această investigație istoriografică analizează suportul istoriografic și documentar necesar pentru valorificarea științifică a problemelor abordate în lucrare.

Referitor la analiza materialului folosit în investigarea constituirii și activității Parlamentului României se pot de limita 4 categorii de informații folosite:

- I. Analiza istoriografiei străine privind constituirea și activitatea României;
- II. Analiza istoriografiei din România referitoare la constituirea și activitatea Legislativului;
- III. Analiza istoriografiei din Republica Moldova privind diferite aspecte ale activității Parlamentului României;
- IV. Sursele istorice ale temei de cercetare.

În procesul elaborării lucrării au fost utilizate mai multe tipuri de *surse* primare divizate în cinci categorii: 1) documente publicate în Monitorul Oficial, Regulamentele Camerei Deputaților și Senatului, precum și documentele privind activitatea Camerei Deputaților și Senatului; 2) Discursurile conducătorilor de stat și a Parlamentului, lucrările acestora; 3) Surse statistice electorale publicate și cele obținute de la Biroul Electoral Central, Autoritatea Electorală Permanentă și Direcția Județeană de Statistică Constanța; 4) Materiale din presa

periodică ziarele: „România Liberă”, „Evenimentul Zilei”, „Național”, „Evenimentul”, „Arena” etc.; 5) Surse web din care putem lua cunoștință cu diferite documente și acte normative plasate pe pagina web.

Astfel, examinând gradul de cercetare a problemei propuse spre investigație în cadrul prezentei teze, am constatat că au fost obținute realizări importante în domeniu. Totodată, se resimte lipsa unui studiu aprofundat, de sinteză privind constituirea și activitatea Parlamentului României, iar asupra unor aspecte ale problemei de studiu atestăm opinii diametral opuse, fapt ce complică perceperea adecvată a fenomenului politic. Reieșind din cele expuse ne-am propus de a elabora o lucrare integră de sinteză având ca obiect de cercetare constituirea și activitatea Parlamentului României în anii 1990-2008.

În lucrare sunt analizate aspectele teoretice și științifice, precum și cele ce țin de organizarea și realizarea efectivă a cercetării. Analiza multiplelor opinii, concepții teoretico-științifice privind metodele de cercetare a problemelor științei istorice contemporane, inclusiv a Parlamentului României, confirmă faptul că metodologia „nu este un simplu slogan al științei contemporane” ci constituie „baza fundamentală a fiecărei lucrări științifice”. [11, p. 13].

Suportul teoretico-științific al tezei îl constituie investigațiile autorilor străini și români cărora le aparțin contribuții esențiale în studiul diferitor aspecte ale fenomenului parlamentarismului în România post-decembristă.

Drept instrumente de studiu au fost utilizate și integrate diverse metode de cercetare atât generale, cât și specifice pentru științele sociale, dar în primul rând acelea ce vizează direct știința istorică contemporană, ele valorificând un complex de principii metodologice, teoretice și empirice, care în ansamblul lor, constituie suportul metodologic multidimensional adecvat științei contemporane.

În ceea ce privește metodele de cercetare, menționăm că pentru a realiza scopul investigației au fost utilizate mai multe metode.

Una dintre metodele de bază a fost sinteza, utilizată pentru a evidenția cele mai importante concepții, strategii și instrumente de implementare și realizare a diplomației publice. Pentru generalizarea, trasarea concluziilor și elaborarea recomandărilor s-a apelat la metoda inducției și deducției. De asemenea, a fost utilizată analogia care conferă un grad înalt de probabilitate a concluziilor.

Metoda comparativă a dat posibilitate de a face uz de categoria general-particular, în sensul că activitatea Parlamentului României este supusă comparației cu acțiunile exercitate

de alți actori statali, pe de o parte, iar pe de alta, sunt supuse evaluării particularitățile și perspectivele activității Legislativului în contextul integrării europene.

Analiza de conținut presupune colectarea și structurarea informațiilor într-un format care le permite cercetătorilor să facă concluzii despre caracteristicile și interesul mesajelor și al imaginilor comunicării sociale.

Metoda analizei de conținut a presupus folosirea procedurilor obiective și sistematice, dar și proceduri de interpretare, realizând astfel o cercetare a activității Parlamentului în perioada de tranziție. Metoda analizei de conținut a documentelor ne-a fost utilă în cercetarea documentelor adoptate de Camera deputaților, Senat și Parlament în domeniul politic, social-economic și al politicii externe.

De asemenea în cadrul elaborării lucrării au fost realizate interviuri, discuții cu o serie de parlamentari din legislatura 2004-2008, fapt ce ne-a permis elucidarea unor aspecte ale problemei de cercetare.

Aplicarea, în cadrul unui grup de 30 de persoane din 4 județe: Constanța, Tulcea, Ilfov, Galați a doua chestiune și realizarea unor discuții cu aceștia au reprezentat o metodă cu ajutorul căreia am cercetat atitudinile politice și care ne-au oferit o serie de informații utile pentru încercarea de a identifica motivațiile votului, rolul candidaților, sau al liderilor în formarea sau influențarea preferințelor electorale.

În capitolul II, intitulat **CONSTITUIREA ȘI EVOLUȚIA STRUCTURAL-FUNCȚIONALĂ A PARLAMENTULUI ROMÂNIEI** se abordează legislația electorală ca bază politico-juridică a constituirii și activității Parlamentului, etapele desfășurării alegerilor parlamentare. Se cercetează desfășurarea alegerilor parlamentare ca formă majoră a democrației pluraliste, văzute atât prin prisma percepțiilor actorilor electorali, cât și prin cea a monitorizărilor efectuate de observatorii naționali și internaționali. De asemenea, se analizează configurația politică a Legislativului în anii 1990-2008 și impactul acestuia asupra vieții politice. Se elucidează structura, organizarea și mecanismul funcționării Parlamentului, caracterul procedurii legislative, interacțiunea cu alte instituții politice.

Tranziția la un sistem legislativ de tip democratic a cuprins mai multe etape. Prima etapă a fost cea în care organismul puterii revolutionare, Consiliul Frontului Salvării Naționale (CFSN), îndeplinea și prerogativele unui Parlament: numea și revoca guvernul și primul ministru, emitea decrete cu putere de lege, numea și revoca președinții Curții Supreme de Justiție, reglementa sistemul electoral, aproba bugetul de stat, notifica și denunța tratatele internaționale etc. Consiliul Frontului Salvării Naționale exercita astfel, funcția legislativă în stat și era compus din 145 de membri. A fost constituit un Birou Executiv al CSFN,

[12, p. 90] compus din 11 membri și condus de un președinte. Activitatea Consiliului se desfășura atât în sesiuni cât și în cadrul celor 12 comisii de lucru. Regulamentul privind organizarea și desfășurarea sesiunilor Consiliului Frontului cuprindea reguli, unele chiar cu valoare constituțională, care au prefigurat viitoarea organizare a puterii legislative din România.

La 1 februarie 1990 a fost constituit Consiliul Provizoriu de Uniune Națională (CPUN). Acesta era prima formă a unui regim parlamentar în România post-decembristă. În urma negocierilor s-a stabilit că jumătate dintre membrii CPUN să fie reprezentați ai FSN, iar partidele constituite până la data încheierii acordului urmau să aibă câte trei reprezentanți.

La puțin timp după constituirea sa, CPUN a adoptat Decretul-lege nr. 92/1990 pentru alegerea Parlamentului și a Președintelui României. Acest decret-lege instituia în locul CPUN, instituție cu caracter unicameral, un Parlament format din două camere: Camera Deputaților și Senatul.

Noul sistem electoral a favorizat o largă reprezentativitate, ceea ce în condițiile unei vieți politice necristalizate înseamnă fragmentare politică (au putut intra în Camera Deputaților 18 partide și alianțe politice, iar în Senat 7). A rezultat un Parlament dominat de FSN, dar în care existau numeroase partide ce nu erau în mod esențial diferite. Introducerea unui sistem electoral de tip majoritar și a unui prag electoral ar fi mărit și mai mult disproporția dintre FSN și restul partidelor politice. Scrutinul proporțional a fost utilizat în majoritatea statelor post-comuniste, tocmai pentru un start în competiția politică de pe poziții de egalitate.

Alegerile parlamentare din 1992 au avut loc în baza unei noi legi electorale de tip proporțional cu liste blocate, Legea nr. 68/1990, publicată în Monitorul Oficial nr. 164 din 16 iulie 1992. Această nouă lege a introdus un prag electoral de 3%, [13, p. 454] iar repartitia mandatelor se făcea în două etape: mai întâi la nivelul fiecărei circumscripții electorale, apoi la nivelul național, conform metodei d'Hondt, prin care fiecărui partid participant la alegeri îi corespunde o medie a voturilor stabilită prin împărțirea voturilor de distribuit la 1, 2, 3...n mandate ce sunt de acordat, partidul care obține cea mai mare medie obținând mandatul. Aceeași lege stabilea și norma de reprezentare, de un deputat la 70.000 de locuitori (la precedentele alegeri fusese de un deputat la 60.000 de locuitori) și de un senator la 160.000 de locuitori [14, p. 81].

Sistemul electoral a rămas în linii mari același până la alegerile din 2000 când prin ordonanță guvernamentală s-a decis creșterea pragului electoral de la 3% la 5%. În cazul alianțelor, la pragul de 5% se adaugă, pentru al doilea partid, membru în alianță, 3% din

voturile valabil exprimate la nivelul întregii țări, iar pentru fiecare membru al alianței politice, începând cu al treilea partid, câte 1% din voturile valabil exprimate pe întreaga țară, dar nu mai mult de 10%.

În 2004 a fost adoptată o nouă lege electorală, care păstra pragul electoral de 5%, și anume Legea 373/2004 publicată în Monitorul Oficial nr.887 din 29 Septembrie 2004. Pe lângă pragul de 5% legea prevedea validarea alegerilor indiferent de numărul de alegători prezenți la vot și înființarea pentru prima dată în sistemul electoral românesc a Adunării Electorale Permanente, instituție administrativă autonomă, cu personalitate juridică și cu competență generală, care asigura aplicarea unitară, în intervalul dintre două perioade electorale, a dispozițiilor legale privind organizarea și desfășurarea alegerilor, asigurându-și condițiile logistice necesare aplicării dispozițiilor legale privitoare la exercitarea dreptului de vot.

În România, în prezent, sistemul de alegere al deputaților și senatorilor este reglementat atât prin Constituție (art.62 alin.1 și 2), cât și prin prevederile Legii nr. 35/2008, legea votului uninominal, publicată în Monitorul Oficial nr.196 din martie 2008. Potrivit acestei legi, alegerile parlamentare în România se desfășoară cu respectarea caracterului universal, egal, direct, secret și liber exprimat al votului. Cetățenii români au drept de vot și dreptul de a fi aleși, indiferent de rasă, sex, naționalitate, origine etnică, limbă vorbită, religie, opinie politică, avere sau origine socială (art.3 alin.2). Cetățenii români cu domiciliul în străinătate beneficiază de aceleași drepturi privind participarea la alegeri ca orice cetățean român. Fiecare alegător are dreptul la un singur vot pentru alegerea Camerei Deputaților și un singur vot pentru alegerea Senatului. Votul se exprimă personal. Votul exercitat în cadrul alegerilor este secret. Participarea cetățenilor la alegeri se face pe baza liberului consimțământ al acestora.

În decursul anilor 1990-2008 România a trecut prin experiența a șase scrutine. Primele alegeri legislative libere s-au desfășurat la 20 mai 1990. Campania electorală care le-a precedat s-a caracterizat printr-un pluripartitism extrem. În 1990 erau suficiente 100 de persoane pentru înregistrarea unui partid. Mass-media a jucat un rol important în susținerea acestei campanii, atât prin presa scrisă, cât și prin emisiuni radio și televizate. [15, p. 137-144]

O particularitate a alegerilor din 20 mai 1990 a fost participarea „în masă” a populației. La urne s-au prezentat peste 80% din cetățenii cu drept de vot. Prezența masivă la urne a demonstrat dorința oamenilor de schimbare a sistemului cu partid unic.

În anul 1992, românii se prezentau pentru a doua oară la urne. Alegerile parlamentare au avut loc la 27 septembrie 1992, în baza noii legi electorale nr. 68/1992. S-a înregistrat o prezență la vot apropiată celei din 1990, de 76,28%, din cei 16.380.663 de alegători înscriși la

vot, prezentându-se la urne 12.496.430. Se constată astfel că „apetitul” electoral al românilor era încă ridicat. Din numărul total de voturi valabil exprimate, numai 8.765.014 - pentru Camera Deputaților- și 9.360.739 - pentru Senat- au fost pentru partidele politice, formațiunile politice și coalițiile politice care au întrunit pragul electoral și pentru candidații independenți. Acest număr de voturi se traducea în 328 de mandate de deputat, respectiv, 143 de mandate de senator.

Următorul scrutinul s-a desfășurat în ziua de 3 noiembrie 1996, iar din cei 17.218.654 de alegători înscriși pe listele electorale, s-au prezentat la vot 13.088.388. Din totalul de voturi valabil exprimate, 12.238.746 au fost acordate Camerei Deputaților și 12.287.671 Senatului. Fără a obține o majoritate absolută, CDR a primit cel mai mare număr de voturi (30,17% - Camera Deputaților, 30,70% - Senat). PSDR ajungea în opoziție prin cele 21,52% de voturi obținute pentru Cameră și 23,08%, pentru Senat, urmat fiind de USD (12,93% - Camera Deputaților, 13,16% - Senat), UDMR (6,64% - Camera Deputaților, 6,82% - Senat), PRM (4,46% - Cameră, 4,54% - Senat) și UNPR (4,36% - Camera Deputaților, 4,22% - Senat). Anul 1996 a fost numit „anul schimbării”, căci pentru prima dată , după aproape șaiszeci de ani, reprezentanții puterii pierdeau alegerile. Cu o participare la vot aproximativ egală (76,01%) cu cea de la anterioarele alegeri, românii își schimbau orientarea politică către centru dreapta. Alegerile din 1996 deschid cea de-a treia perioadă în istoria politică a României post-decembriste, căci alternanța la putere schimbă nu numai actorii, dar și scena politică.

După alegerile parlamentare din 26 noiembrie 2000, din totalul de parlamentari care au alcătuit Parlamentul României, 341 au fost deputați și 140 senatori. Începând cu alegerile parlamentare din 2000, numărul locurilor din Parlament pentru organizațiile minorităților naționale a fost mărit la 18. În același timp, alegerile din 2000, au însemnat, din punct de vedere politic, apogeul pentru PRM și sfârșitul pentru CDR.

Scrutinul din 28 noiembrie 2004 a avut noi particularități față de cele precedente și anume: alegerile s-au desfășurat în contextul pregătirilor pentru aderarea României la Uniunea Europeană; scrutinul s-a desfășurat într-un cadru legal nou, marcat de revizuirea Constituției, în 2003, și de modificări aduse legislației electorale; a fost ultima oară după 1989, când alegerile parlamentare s-au desfășurat în același timp cu cele prezidențiale, deoarece conform Constituției, aprobată prin referendumul național de la 18-19 octombrie 2003, alegerile prezidențiale urmau să aibă loc din 5 în 5 ani, iar cele parlamentare din 4 în 4 ani.

Alegerile din 2004 au creat o situație inedită în politica românească. Au confirmat pe de o parte statutul parlamentar al celor șase partide care intraseră în Parlament în urma

scrutinului din 2000 (pentru prima dată, după 1989, nu a existat nici un partid nou venit în forul legislativ și nici un partid care să-și piardă statutul parlamentar); ceea ce s-a modificat a fost ponderea mandatelor, marele câștigător fiind PNL, iar marele perdant, PRM.

Alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2008 au fost primele separate de alegerile prezidențiale și primele în care a funcționat votul uninominal. Desfășurate într-un context modificat sub aspect juridic (înlocuirea votului plurinominal cu cel nominal) și politic (desfășurarea alianței PNL - PD), au produs cel mai echilibrat Parlament minoritar din întreaga perioadă post-comunistă. După alegerile din 2008 a fost posibilă discutarea oricărei coaliții de guvernare dintre forțele politice altădată antagoniste.

Eficiența instituției parlamentare este determinată de mai mulți factori. În primul rând depinde de raporturile dintre majoritate și minoritate, de stabilitatea politică a raporturilor dintre putere și opoziție. Este determinată de mecanismele și regulile organizării și funcționării Parlamentului. De aceea, am considerat necesar să analizăm Constituția României, regulamentele Camerelor, pentru a pune în evidență mecanismele interne care determină procesul parlamentar.

Principiile mecanismului parlamentar se conțin în Constituția României, care stabilește normele legale în care are loc alegerea parlamentarilor, durata mandatului, condițiile în care se pot întruni Camerele, competențele fiecăreia, structura internă (Președintele, Birouri permanente, Grupuri parlamentare), categoriile de legi, modul în care are loc legiferarea, intrarea în vigoare a legii. În România, Camerele sunt alese simultan potrivit aceleiași metode, rezultând aceeași majoritate guvernamentală în cele două Camere.

Privind în ansamblu fenomenul electoral românesc după evenimentele din decembrie 1989, odată cu reinstaurarea democrației în România, constatăm o tendință de scădere în timp a interesului alegătorilor, tendință evidențiată de prezența din ce în ce mai scăzută la vot. Exemplificăm în tabelul de mai jos prezența la vot a românilor la alegerile parlamentare.

*Prezența la vot la alegerile parlamentare în perioada 1990-2008**

Anul	1990	1992	1996	2000	2004	2008
Procentul de participare la vot	86,19	76,29	76,01	65,01	58,93	39,26

**Tabelul a fost alcătuit de autor în baza rezultatelor participării la vot a cetățenilor în scrutinele electorale parlamentare*

Din studiile realizate cu privire la acest aspect rezultă că există o tendință la nivel mondial de creștere a absenteismului.

În capitolul III, intitulat ***DIRECȚIILE PRINCIPALE DE ACTIVITATE A PARLAMENTULUI ROMÂNIEI*** este cercetată evoluția legislativă a Parlamentului, se evidențiază faptul că dezbaterile și adoptarea prin vot a proiectelor de legi și a inițiativelor legislative reprezintă activitatea de bază a Legislativului. Sunt analizate cele mai importante forme și mijloace de control parlamentar prin care deputații și senatorii, cu atât mai mult cei din opoziția parlamentară, monitorizează politic activitatea Guvernului și verifică modul de aplicare a legilor în sfera autorităților și instituțiilor publice supuse controlului.

De asemenea, se cercetează activitatea Legislativului în domeniul politicii externe ținând cont de faptul că acesta dispune de importante prerogative în acest domeniu. Totodată, se abordează conceptul de diplomatie parlamentară, colaborarea interparlamentară și importanța acesteia pentru realizarea obiectivelor de politică externă a statului.

Cercetarea direcțiilor principale de activitate a Parlamentului României ne-a permis să concluzionăm că procesul complex de tranziție spre democrație și economie de piață, în care s-a angajat România după revoluția din decembrie 1989 a implicat o activitate legislativă de anvergură, întrucât schimbările politice, economice și sociale nu se puteau desfășura decât într-un nou cadru constituțional și juridic.

Reconfigurarea sistemului politic pe baze democratice, înființarea instituțiilor specifice ale statului de drept și înfăptuirea reformelor structurale în plan economico-social au impus adoptarea unei noi Constituții, ca lege fundamentală, care să consacre juridic drepturile fundamentale ale omului, separația puterilor în stat și trecerea țării la un sistem democratic și pluralist.

Primul Parlament ales în mod liber și democratic după Revoluția din 1989, și-a desfășurat activitatea concomitent, pe două registre legislative. În primul rând, atât deputații cât și senatorii, au participat la conceperea, redactarea, dezbaterile și adoptarea noului proiect de Constituție. Elaborarea noii legi fundamentale a presupus un considerabil efort de concepție și deliberare, pentru a sintetiza, într-o formă riguroasă și accesibilă totodată, principiile și normele sistemului democratic, atribuțiile specifice ale autorităților publice și standardele din domeniul drepturilor omului. Altfel, o mare parte din activitatea Camerelor legiuitoare în prima lor legislatură a fost dedicată elaborării Constituției, document cu semnificație istorică, menit să consfințească ruptura de regimul comunist și trecerea României la un sistem politic democratic. În al doilea rând, Camera Deputaților și Senatul și-au îndeplinit și funcția de organe legislative, demarând procesul de reconstrucție a sistemului

legislativ al țării, în condițiile în care societatea românească avea nevoie urgentă de legi noi pentru toate domeniile care se aflau în curs de restructurare.

În perioada 1990-2008, activitatea legislativă cunoaște un trend ascendent. Între 1990-2000, Parlamentul a votat peste 300 de legi anual, adăugându-se acestora și alte categorii de acte normative, precum regulamente și hotărâri.

Aceasta creștere a numărului de legi promulgate se explică, pe de o parte, prin necesitatea de legislație pentru noi domenii, prin revizuirea și adaptarea legislației anterioare, iar pe de altă parte, prin creșterea numărului de acorduri și tratate internaționale, pe care România le-a semnat, iar ulterior prin aderarea la Organizația Atlanticului de Nord (NATO), în martie 2004 și intrarea în Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007. De menționat că în fiecare an, Camerele legiuitoare au dezbătut și aprobat, în urma unor ample dispute, bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat.

Rolul deosebit al Parlamentului în conducerea statală presupune nu numai elaborarea de legi, stabilirea direcțiilor de activitate, formarea de organe de stat și control. Acest control este necesar deoarece Parlamentul ca organ de stat căruia poporul îi delegă funcția deliberativă trebuie să constate, direct, cum sunt respectate și aplicate Constituția și legile, cum autoritățile statale își realizează rolul ce-l au în mecanismul statal.

Controlul parlamentar cuprinde activități, organe de stat, acte normative etc. El se exercită fie direct de către întregul Parlament, fie de una din Camerele sale, fie prin alte mijloace și forme de control. Constituția României conține mai multe dispoziții referitoare la exercitarea funcției de control a Parlamentului.

Cele mai importante forme și mijloace de control parlamentar prin care deputații și senatorii, cu atât mai mult cei din opoziția parlamentară, monitorizează politic activitatea Guvernului și verifică modul de aplicare a legilor în sfera autorităților și instituțiilor publice supuse acestui control sunt: controlul exercitat prin comisiile parlamentare, întrebările și interpelările, dreptul deputaților și senatorilor de a cere și obține informații, moțiunile simple sau moțiunile de cenzură, comisiile de anchetă, petițiile, declarațiile politice, controlul exercitat prin avocatul poporului (ombudsman) etc.

Putem constata că în perioada 1990-2008 controlul parlamentar s-a înscris în parametrii generali ai exercițiului democratic și eficienței. Totodată, trebuie subliniat însă că în activitatea concretă de control parlamentar se observă aspecte de formalism, incoerență și inconsecvență în finalizarea unor forme de acțiuni specifice, fapt care afectează în mod negativ această funcție esențială a Parlamentului.

Parlamentul României, ca for reprezentativ și legislativ al țării, dispune de importante prerogative și în domeniul politicii externe. Având mandatul de a reprezenta voința națiunii, parlamentarii participă la definirea liniilor directoare ale politicii interne și externe, fiind împuterniciți să se pronunțe asupra problemelor de importanță majoră ale țării și să decidă orientarea geopolitică de ansamblu a României.

Activitatea Parlamentului în domeniul politicii externe și relațiilor internaționale își are temeiul în normele constituționale ce acordă celor două Camere ale Parlamentului competența de a ratifica tratate și convenții internaționale, acorduri de colaborare bilaterală, de a declara starea de război și de a hotărât suspendarea sau încetarea ostilităților militare. Funcțiile Parlamentului, din domeniul politicii externe, sunt derivate ale atributului acestuia de a legifera și de a fi reprezentativ pentru voința politică din societate [16, p. 158]. Comisiile de politică externă ale celor două Camere sunt învestite cu atribuția de a se pronunța asupra persoanelor care vor fi numite de Președintele țării ca reprezentanți diplomatici ai României.

Parlamentul României post-decembriste și-a asumat cu responsabilitate aceste atribuții și s-a preocupat de consolidarea și dezvoltarea raporturilor de colaborare cu parlamentele altor state europene și cu organisme parlamentare internaționale. Prin acțiuni ce reprezintă elemente de diplomatie parlamentară, structurile conducătoare ale Parlamentului, comisiile de politică externă și de integrare europeană, precum și parlamentarii ce fac parte din delegațiile permanente la organismele parlamentare internaționale, contribuie la realizarea obiectivelor majore ale politicii externe românești, exprimând opțiunea fermă de integrare plenară a României în structurile europene și euro-atlantice. Parlamentarii români au participat în activitatea parlamentelor din alte state acumulând o experiență de muncă în cadrul Legislativului și au contribuit la realizarea obiectivelor generale a politicii externe românești.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Problema științifică importantă soluționată în domeniul științei istorice constă în elaborarea cadrului conceptual-teoretic de analiză a constituirii și activității Parlamentului României; cercetarea uneia dintre cele mai pronunțate forme de manifestare a democrației – a alegerilor parlamentare; determinarea locului și rolului Parlamentului în elaborarea legislației, a realizării controlului parlamentar, a activității în domeniul politicii interne și externe și a impactului activității acestuia asupra proceselor social-economice și politice din societate, a realizării obiectivelor de politică externă și de securitate internațională.

Ideile științifice care au fost expuse pe paginile lucrării sunt rezultatul activității autorului, au fost elaborate de sine stătător, și-au găsit elucidare în 8 publicații și au fost prezentate la 8 foruri științifice naționale și internaționale.

Pe baza studiului asupra constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008 au fost realizate următoarele **concluzii**:

1. La analiza istoriografică a constituirii și activității Parlamentului s-a ținut cont de opțiunile savanților, identificându-se probleme teoretice ce țin de fundamentarea cadrului teoretico-metodologic pe care se sprijină investigația. S-a delimitat obiectul de cercetare, s-au stabilit ipotezele de lucru. [2.8, p. 103-115]
2. Actualmente putem constata că în România este acumulată deja o anumită experiență privind dezvoltarea statului pe cale democratică: aproape 29 de ani se desfășoară alegeri libere, funcționează principiul separării puterilor, este asigurată constituțional libertatea asocierii în formațiuni și partide politice, libertatea presei. S-a format o nouă generație de oameni, pentru care democrația este o realitate. [1.4, p.74-80]
3. Puterea politică are un rol determinant în reglarea și funcționarea vieții sociale, ea reprezintă capacitatea unor grupuri de oameni de a-și impune voința în organizarea și conducerea de ansamblu a societății [1.8, p. 52-64].
4. Un rol important în viața politică, în procesul de constituire și exercitare a puterii în România revine factorului legislativ, Parlamentului, ca instituție deliberativă compusă din reprezentanții aleși de popor. Însă, așa cum democrația nu constituie un sistem „perfect”, nici Parlamentul, emanație a acesteia și instrument al vieții democratice, nu poate fi perfect. În ceea ce privește funcționalitatea instituției s-a observat că deseori dezbaterile de fond nu au loc în ședințe plenare, ci în comisii de lucru ale Camerelor; nu de puține ori decizii esențiale se iau în reuniuni ale liderilor politici [1.2, p.24-30].

5. În ciuda deficiențelor, și acestea nu sunt puține, Parlamentul României poate asigura funcționalitatea pluralismului politic, reprezentarea diverselor interese, determinând dezbateri pentru soluții cât mai bune, impunând un caracter public vieții politice, vieții de stat și permițând realizarea, într-o formă sau alta, a controlului puterii [2.2, p.33-34].
6. Concurența și lupta politică care însoțesc reformele în România reprezintă fenomene normale pentru democrație. Astfel, opoziției politice parlamentare i se asigură libertatea de a se exprima și de a acționa cu un vector de corecție al forțelor ce dețin puterea, iar factorii de guvernare, confrunțați cu probleme dificile ale alegerii mijloacelor gestionării sociale optime, pot ajunge la soluții care să nu creeze „crize politice” sau să „destabilizeze” societatea [1.4, p. 74-80].
7. Desfășurarea eficace a alegerilor parlamentare depinde în mare măsură de faptul cât de bine sunt percepute problemele ce necesită a fi rezolvate de către oamenii politici și electoratul țării. Anume alegerile contribuie la consolidarea democrației [1.7, p.106-128].
8. În anii 1990-2008 în România au avut loc 6 scrutine ale alegerilor parlamentare (1990, 1992, 1996, 2000, 2004, 2008). Și cu toate că în această perioadă a crescut activitatea socială și politică a oamenilor, a sporit semnificația interesului lor față de problemele politice și de stat, atitudinea negativă a alegătorilor față de parlamentari continuă să mai persiste [2.4, p. 276-286].
9. Partidele politice îndeplinesc funcții între care se disting: elaborarea programelor politice, pe care le propun societății; recrutarea și mobilizarea cetățenilor, în lupta politică, partidele acționând ca factor de socializare politică și de orientare a voturilor populației; structura și diferențierea elitei politice, a clasei politice; asumarea responsabilității guvernării în cazul obținerii victoriei la alegeri; convertirea intereselor populației în politici publice; gestionarea conflictelor politice și sociale în vederea realizării unui consens al intereselor naționale; armonizarea politicii interne și externe a statului. Într-un sistem democratic pluralist acționează mai multe partide politice, diverse grupuri de interese, organizații ale societății civile, iar puterea legislativă, executivă și judecătorească au propriile lor drepturi și răspunderi [1.7, p.106-128].
10. În România, atât elita de conducere, cât și categoriile sociale, oamenii de rând trebuie să însușească cultura democrației, pentru a avea o mentalitate politică avansată, aceasta din urmă fiind determinată de capacitatea de a pune în aplicare cunoștințele acumulate, de a confrunța faptele și fenomenele, de a le aprecia la justa lor valoare, de

iscușița de a găsi calea optimă de rezolvare a problemelor politice. Investigațiile privind constituirea și activitatea Parlamentului României contribuie la cunoașterea profundă și interpretarea veridică a evoluției vieții politice în perioada de tranziție și pot influența benefic asupra realizării reformelor social-economice și politice în România [2.4, p. 276-286].

11. Multitudinea formelor de cooperare și colaborare a Parlamentului pe plan extern reflectă nu numai o specializare funcțională, ci și asumarea unei responsabilități locale pentru soluționarea problemelor regionale [1.1, p. 98-107].
12. În pofida faptului că Parlamentul are în prezent, cel puțin în sondajele publice, o imagine precară, din cauza unor situații politice conjuncturale sau a conduitei unor lideri mai puțin inspirați în anumite momente ale procesului politic, putem afirma că Parlamentul, ca instituție fundamentală în stat, și-a îndeplinit, rațiunea pentru care a fost instituit, asemenea oricărui alt parlament care funcționează în orice sistem constituțional și democratic autentic [1.4, p. 74-80].

În baza investigațiilor efectuate autorul formulează unele *recomandări* privind eficientizarea activității Parlamentului:

1. Considerăm oportun ca în programele liceale de instruire (clasele IX și a XII) să fie introdus un curs de 6-8 ore având tematica „Viața politică în România la etapa actuală”, iar în instituțiile de învățământ superior din România, în funcție de facultate, profil și specialitate, să se organizeze predarea cursului special „Istoria politică a României” cu un volum de 30 de ore.
2. Pentru inițierea și realizarea unui dialog eficient cu opoziția, un pas important ar fi adoptarea de către Parlamentul României a unei Legi privind unele garanții legislative pentru opoziția parlamentară.
3. Este necesar să se coreleze legislația privind finanțarea partidelor politice. Una din soluțiile întăririi și diversificării controlului finanțării partidelor ar fi abilitatea Autorității Electorale Permanente cu prerogative speciale în acest sens, astfel creându-se cadrul unui control sistematic, capabil să faciliteze transparența finanțării partidelor.
4. Liderii politici, decidenții din cadrul partidelor politice să verifice cu mare atenție și responsabilitate integritatea membrilor de partid incluși pe listele electorale, prin care fapt se va evita pierderea candidaților, dar și încrederea electoratului.
5. Interzicerea printr-o dispoziție constituțională ca orice parlamentar să migreze dintr-un partid politic în altul în timpul mandatului.

BIBLIOGRAFIE

1. Kopecky P. Structures of Representation: The New Parliaments of Central and Eastern Europe. În: Developments in Central and East European Politic 3. Palgrave Macmillan, 2003, p.133-152.
2. Roper S. Parliamentary Development. În: Romania since 1989. Lexington Books, 2004, 135 p.
3. Millard F. Elections, Parties and Representation in Post-Communist Europe. Palgrave Macmillan, 2004, 38 p.
4. Enache M., Constantinescu M. Renașterea Parlamentarismului în România. Iași: Polirom, 2001.
5. Muraru I. Drept parlamentar. București, Editura ACTAMI, 1997, 481 p.
6. Duculescu V., Călinoiu C., Duculescu G. Tratat de teorie și practică parlamentară. Vol. II. București: Lumina Lex, 2001, 704 p.
7. Călinoiu C., Duculescu V. Drept parlamentar. București: Lumina Lex, 2009. 511 p.
8. Deaconu Șt., Cuc M. Noile prevederi regulamentare privind funcționarea Parlamentului. // Sfera Politicii. 2001, nr. 89, p. 12-19.
9. Solomon C., Piroșca A. Alegerile parlamentare din Republica Moldova și din România // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Nr.3(LVIII). Chișinău, 2012, p. 106-128.
10. Juc V., Josanu I., Rusandu I. Sisteme politice tranzitorii din Europa de Sud-Est. (studiu comparat). Chișinău, 2008, Tipografia A.S.M., 204 p.
11. Cozma V. Învățământul universitar în sistemul științific și educațional din Republica Moldova. 1946-1996. Autoreferatul tezei de doctor habilitat în științe istorice.- Chișinău, 1996, 43 p.
12. Costiniu F., Șerban P. Aspecte ale evoluției sistemului electoral în România. București: Monitorul Oficial, 2000, 300 p.
13. Antohi S., Tismăneanu V. (coord.) De la utopie la istorie. Revoluțiile din 1989 și urmările lor. Central European University Press, 2000, 628 p.
14. Radu A. Modelul parlamentar românesc. În: Sfera Politicii, 2009, nr. 140, p. 80-85
15. Dima B. Parlament bicameral versus parlament unicameral. În: Sfera Politicii. 2009, nr. 140, p. 18-37.
16. Pricope R. și Hrebenciuc F. Legislativul în spațiul Uniunii Europene. Suceava: Mușatinii, 2009, 224 p.

17. Solomon C., Piroșca A. Aspecte istoriografice privind constituirea și activitatea Parlamentului României. În: „Impactul politicii externe asupra interesului național. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale”, 15 mai 2015, Chișinău, IRIM, 2015, p. 103-115.
18. Piroșca A. Activitatea Parlamentului în contextul aderării României la Uniunea Europeană. În: Materialele Conferinței Interuniversitare Integrarea europeană și filosofia româna: cazul Al. S. Sturza. Chișinău: USM, mai 2009. p. 192-197;
19. Piroșca A. Alegerile parlamentare în România (1990- 2004). În: Convergențe spirituale Iași-Chișinău. Iași: Liga Culturală Română, 2011, nr. 2. p. 74-80.
20. Piroșca A. Mecanismul funcționării Parlamentului României. În: Studia Universitatis. Chișinău: USM, 2010, nr. 10. p. 24-31.
21. Piroșca A. Parlamentul României și opoziția parlamentară. În: Istorie și Politică, Chișinău: ULIM, 2011, nr. 2, p. 116-122.
22. Piroșca A. Opoziția în Parlamentul României (2000-2004). În: Rezumatele comunicărilor Conferinței științifice cu participare internațională Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare. Chișinău: USM, septembrie 2011.p. 33-35;
23. Piroșca A. Alegerile parlamentare din anul 1992 în România. În: Rezumatele comunicărilor Conferinței științifice a masteranzilor și doctoranzilor Cercetare și inovare- perspective de evoluție și integrare europeană. Chișinău: USM, septembrie 2009. p. 33-34;
24. Piroșca A. Aspecte ale alegerilor parlamentare în România (1990-2008). În: Materialele Conferinței Internaționale Integrarea europeană și tradițiile românești: de la Al. S. Sturza la Em. Cioran. Chișinău: USM, mai 2011, p. 276-286;
25. Piroșca A. The importance of political culture in post-communist Romania. În: Agora. Arad: Univ. „Aurel Vlaicu”, 2011, nr.1. p. 82-87.
26. Piroșca A. Alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2008 din România. În: Rezumatele comunicărilor Conferinței științifice cu participare internațională Interferențe universitare- integrare prin cercetare și inovare. Chișinău: USM, septembrie 2012, p. 66-68;
27. Piroșca A. Colaborarea și aprofundarea relațiilor interparlamentare. În: Istorie și politică. Chișinău: ULIM, 2012, nr. 2, p. 172-186.

PUBLICAȚII LA TEMA TEZEI:

1. Articole publicate în reviste

- 1.1. Piroșca A. Colaborarea interparlamentară dintre România și Republica Moldova (1991-2001). În: Scientific and Technical Bulletin. Arad: Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, 2009, nr.15. p. 98-107.
- 1.2. Piroșca A. Mecanismul funcționării Parlamentului României. În: Studia Universitatis. Chișinău: USM, 2010, nr. 10. p. 24-31.
- 1.3. Piroșca A. The importance of political culture in post-communist Romania. În: Agora. Arad: Univ. „Aurel Vlaicu”, 2011, nr.1. p. 82-87.
- 1.4. Piroșca A. Alegerile parlamentare în România (1990- 2004). În: Convergențe spirituale Iași-Chișinău. Iași: Liga Culturală Română, 2011, nr. 2. p. 74-80.
- 1.5. Piroșca A. Parlamentul României și opoziția parlamentara. În: Istorie și Politică, Chișinău: ULIM, 2011, nr. 2, p. 116-122.
- 1.6. Piroșca A. Colaborarea și aprofundarea relațiilor interparlamentare. În: Istorie și politică. Chișinău: ULIM, 2012, nr. 2, p. 172-186.
- 1.7. Solomon C., Piroșca A. Alegerile parlamentare din Republica Moldova și România. În: MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică) Nr. 3(LVIII), Chișinău, 2012, p.106-128.
- 1.8. Solomon C., Piroșca A. Evoluția parlamentarismului în România. În: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice, nr. 3 (172), Chișinău, 2016, p. 52-64.

2. Articole și materiale ale comunicărilor la conferințele științifice naționale și internaționale

- 2.1. Piroșca A. Activitatea Parlamentului în contextul aderării României la Uniunea Europeană. În: Materialele Conferinței Interuniversitare Integrarea europeană și filosofia româna: cazul Al. S. Sturza. Chișinău: USM, mai 2009, p. 192-197.
- 2.2. Piroșca A. Alegerile parlamentare din anul 1992 în România. În: Rezumatele comunicărilor la Conferința științifică a masteranzilor și doctoranzilor Cercetare și inovare-perspective de evoluție și integrare europeană. Chișinău: USM, septembrie 2009, p. 33-34.
- 2.3. Piroșca A. Sistemul electoral din Romania. În: Rezumatele comunicărilor la Conferința științifică Dezvoltarea cercetării științifice, promovarea și cultivarea

creativității și inovării în procesul instruirii academice. Chișinău: USM, mai 2010, p. 58-59.

- 2.4. Piroșca A. Aspecte ale alegerilor parlamentare în România (1990-2008). În: Materialele Conferinței Internaționale Integrarea europeană și tradițiile românești: de la Al. S. Sturza la Em. Cioran. Chișinău: USM, mai 2011, p. 276-286.
- 2.5. Piroșca A. Opoziția în Parlamentul României (2000-2004). În: Rezumatele comunicărilor la Conferința științifică cu participare internațională Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare. Chișinău: USM, septembrie 2011, p. 33-35;
- 2.6. Piroșca A. Alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2008 din România. În: Rezumatele comunicărilor la Conferința științifică cu participare internațională Interferențe universitare- integrare prin cercetare și inovare. Chișinău: USM, septembrie 2012, p. 66-68.
- 2.7. Solomon C., Piroșca A. Alegerile parlamentare în România. În: Rezumatele comunicărilor Conferinței științifice cu participare internațională Interferențe universitare-integrare prin cercetare și inovare. Chișinău: USM, septembrie 2013, p. 242-245.
- 2.8. Solomon C., Piroșca A. Aspecte istoriografice privind constituirea și activitatea Parlamentului României. În: „Impactul politicii externe asupra interesului național. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale”, 15 mai 2015, Chișinău, IRIM, 2015, p. 103-115.

ADNOTARE

PIROȘCA Alina, *Constituirea și activitatea Parlamentului României în anii 1990-2008*, specialitatea 611.02. Istoria românilor (pe perioade), Chișinău, 2018

Structura tezei cuprinde: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie și anexe.

Cuvinte-cheie: România, Parlamentul, alegeri parlamentare, elită politică, putere politică, democrație, control parlamentar, partide politice, diplomație parlamentară, relații interparlamentare.

Domeniul de studiu: viața politică în România la etapa contemporană.

Scopul și obiectivele lucrării rezidă în elaborarea unei viziuni conceptuale cuprinzătoare asupra constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008, în evidențierea particularităților, problemelor, tendințelor și perspectivelor în activitatea Legislativului, precum și în elaborarea anumitor concluzii și, mai ales, a unor recomandări utile întru eficientizarea activității acestuia.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării efectuate constă în următoarele: Reprezintă primul studiu cuprinzător, interdisciplinar asupra constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008; A fost elaborat cadrul conceptual-teoretic pentru realizarea investigațiilor racordat la realitățile noi ale societății românești; Se face o evaluare științifică a procesului de democratizare cu scopul de a conștientiza complexitatea problemelor cu care se confruntă societatea în tranziție și pentru a indica unele modalități de depășire a barierelor în calea democratizării societății și a activității Parlamentului; Se evidențiază activitatea Legislativului în domeniul politicii externe și a securității naționale.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul științei istorice constă în elaborarea cadrului conceptual-teoretic de analiză a constituirii și activității Parlamentului României; cercetarea uneia dintre cele mai pronunțate forme de manifestare a democrației – a alegerilor parlamentare; determinarea locului și rolului Parlamentului în elaborarea legislației, a realizării controlului parlamentar, a activității în domeniul politicii externe și a impactului activității acestuia asupra proceselor social-economice și politice din societate, a realizării obiectivelor de politică externă și de securitate internațională.

Semnificația teoretică a cercetărilor efectuate rezidă în abordarea constituirii și activității Parlamentului României, în rezultatele și concluziile obținute în urma conceptualizării fenomenului de agendă din perspectivă teoretică. Abordarea din perspectivă interdisciplinară și pluridisciplinară în plan analitico-epistemologic a conceptelor fundamentale a contribuit la extinderea demersului științific ce vizează Parlamentul României. Astfel, lucrarea poate servi drept model de analiză a constituirii și activității Parlamentului României în anii 1990-2008.

Valoarea aplicativă a lucrării. Sub aspect aplicativ, această abordare teoretico-științifică și rezultatele obținute contribuie la familiarizarea opiniei publice cu activitatea Parlamentului României în anii 1990-2008. Materialele tezei pot fi utilizate de factorii de decizie politică și factorii economici în procesul de activitate și în elaborarea unor strategii de politici care ar permite realizarea obiectivelor de politică internă și externă. Autorul apreciază utilitatea lucrării și prin faptul că atrage atenția asupra unui ansamblu de probleme ce țin de activitatea Legislativului.

Rezultatele cercetării pot fi utilizate în calitate de suport la cursurile ținute în instituțiile superioare de învățământ din România și Republica Moldova, ele pot fi utile profesorilor, doctoranzilor, studenților, liceenilor, tuturor celor ce se interesează de viața politică în România la etapa contemporană.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării, concluziile și recomandările au fost expuse în 8 publicații științifice de specialitate publicate în România și Republica Moldova, cât și în cadrul a 8 conferințe internaționale.

ANNOTATION

PIROȘCA Alina, *Establishment and Activity of the Romanian Parliament in the years Of 1990-2008*, specialty 611.02. History of Romanians (periods), Chisinau, 2018

Work structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography and annexes.

Keywords: Romania, Parliament, parliamentary elections, political elite, political power, democracy, parliamentary scrutiny, political parties, parliamentary diplomacy, inter-parliamentary relations.

Field of study: political life in the modern Romania.

Goals and objectives lie in elaboration of a comprehensive conceptual vision on the establishment and activity of the Romanian Parliament in the years of 1990-2008, in highlighting the peculiarities, issues, trends and prospects in the activity of Parliament and the drawing up of certain conclusions, especially of some recommendations in order to streamline its work.

Scientific novelty and originality consists in the following: it is the first comprehensive and interdisciplinary study about foundation and activity of Romanian Parliament in the years of 1990-2008; A conceptual and methodological framework was prepared for conducting investigations connected to the new realities of Romanian society; It is made a scientific assessment of the democratization process in order to realize the complexity of issues that a society in transition is coping with and to indicate some ways of barriers overcoming on the path of society democratization and of Parliament's activity; It is highlighted the activity of the Legislature in foreign policy and national security.

The important scientific problem solved in historical science consists in developing of the conceptual-theoretical analysis of the foundation and activity of the Romanian Parliament; research of the most important forms of democracy – parliamentary elections; determination of the place and role of the Parliament in drafting legislation, of realization of the parliamentary control, of realization of parliamentary activity in the field of foreign policy and of the impact of its activity on the social-economic and political processes in society, of realization of foreign policy and international security objectives.

The theoretical significance of the research lies in the analysis of foundation and activity of the Romanian Parliament, in the results and conclusions drawn from conceptualization of the phenomenon from theoretical perspective. The interdisciplinary and pluridisciplinary approach in analytical and epistemological area of the fundamental concepts contributed to the extension of scientific endeavor that regards Romanian Parliament. Thus, the work may serve as a model of analysis of the foundation and activity of the Romanian Parliament in years of 1990-2008.

Applicative value of the research. From practical perspective this theoretical and scientific approach and obtained results contribute to familiarization of the public opinion with the activity of the Romanian Parliament in 1990-2008. Thesis materials may be used by policymakers and economic factors in their activity and in elaboration of some strategies for policies that would enable domestic and foreign policy objectives realization. The author, also, focuses on the problems related to activity of Parliament.

The research results can be used as support for classes held within higher educational institutions from Romania and Republic of Moldova, they can be useful for teachers, PhD students, students, all who are interested in political life of Romania at contemporaneous stage.

Implementation of scientific results. The research results, conclusions and recommendations were presented in 8 specialized scientific publications published in Romania and Republic of Moldova, and at 8 international conferences.

АННОТАЦИЯ

ПИРОШКА Алина. *Создание и деятельность Парламента Румынии в 1990-2008 гг.*

Специальность 611.02 - История румын (по периодам), Кишинев, 2018

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография и приложения.

Ключевые слова: Румыния, парламент, выборы, политическая элита, политическая власть, демократия, парламентский контроль, политические партии, парламентская дипломатия, межпарламентские отношения.

Область исследований: политическая жизнь Румынии на современном этапе.

Цель и задачи исследования состоят в разработке всеобъемлющего концептуального видения по поводу формирования и деятельности Парламента Румынии в 1990-2008 гг., в освещении особенностей и проблем, тенденций и перспектив в деятельности Парламента и формировании определенных выводов и рекомендаций по улучшению эффективности его функционирования.

Научная новизна и оригинальность предпринятого исследования заключается в том, что оно является первым комплексным междисциплинарным исследованием о создании и деятельности Парламента Румынии в 1990-2008 гг.; разработана концептуально-методологическая база для проведения исследований, обусловленных новыми реалиями румынского общества; даётся оценка процессу демократизации в целях реализации проблем, стоящих перед обществом в переходный период, и указываются способы преодоления возникающих барьеров в ходе демократизации общества и деятельности Парламента; освещается работа законодательного органа в области внешней политики и национальной безопасности.

Решение научной проблемы в исторической науке состоит в разработке концептуально-теоретических основ изучения деятельности Парламента Румынии, в установлении места и роли Парламента в разработке законодательства, осуществление парламентского контроля, в области внешней политики и влиянии его деятельности на социально-экономические и политические процессы в обществе; в реализации целей внешней политики и национальной безопасности.

Теоретическая значимость предпринятого исследования состоит в анализировании путей формирования Парламента Румынии и его деятельности, достигнутых им результатов для концептуализации этого феномена с теоретической точки зрения. Междисциплинарный и многодисциплинарный подход с точки зрения эпистемологических концепций способствовал расширению рамок научного подхода к рассмотрению деятельности румынского Парламента. Данное исследование может служить в качестве модели целостного анализа деятельности Парламента Румынии в 1990-2008 гг.

Апplikативная значимость. С практической, теоретической и методологической точек зрения результаты исследования призваны способствовать ознакомлению общественности с деятельностью Парламента Румынии в 1990-2008 гг. Материалы диссертации могут быть использованы политическими, экономическими акторами в их деятельности в ходе принятия политических решений, в определении стратегии деятельности, которая способствовала бы реализации внутренней и внешней политики государства. Автор полагает, что в исследовании обращено внимание на большой спектр проблем, связанных с парламентской деятельностью страны.

Результаты исследования могут быть использованы в учебном процессе в высших учебных заведениях Румынии и Молдовы, могут быть также полезны преподавателям, докторантам, и всем, кого интересует политическая жизнь Румынии на современном этапе.

Применение результатов. Результаты научного исследования, выводы и рекомендации были представлены в 8 специализированных научных изданиях, опубликованных в Румынии и Молдове и доложены на 8 международных конференциях.

PIROȘCA ALINA
CONSTITUIREA ȘI ACTIVITATEA PARLAMENTULUI ROMÂNIEI
ÎN ANII 1990-2008

611.02 – ISTORIA ROMÂNILOR
(PE PERIOADE)

Autoreferatul tezei de doctor în istorie

Aprobat spre tipar	Formatul hârtiei 60x84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset	Tiraj 45 ex.
Coli de tipar 1,8	Comanda Nr.

Universitatea de Stat din Moldova, str. Al. Mateevici, 60
Chișinău, MD-2009, Republica Moldova